

ORGANIZED CRIMINALITY, ETHNIC VIOLENCE AND WORLD TERRORISM

Ivan Anane

Assoc. Prof., PhD, "Ovidius" University of Constanța

Abstract: Criminal organizations have expanded their influence and power, they have become richer than the governments of the states they are facing, relying on increasing illegal international trafficking in goods, money and people. In many cases, criminal organizations are governed by management rules used by any company or company, they maintain representations outside their country of origin, grow vigorously relationships with officials and political leaders whom they corrupt by any means, criminal organizations are able to accumulate wealth and power to such an extent that they jeopardize the effectiveness and even the legitimacy of the operation of state apparatus in some countries. Paradoxically, the system of organized crime, despite the apparent destabilizing effect on the political system, often works with the support of the respective governments. The recrudescence of ethnic and religious phenomena is not exclusively an effect of globalization: they have many historical, cultural and especially economic connotations. It can easily be noticed that there are no ethnic conflicts where there are no social and economic problems, but this does not mean that there are no other ways of supplying ethnic conflicts. Terrorists are motivated not only by psychological factors but also by social, political, religious or economic factors. Ethnic, separatist, anarchist, revolutionary, or fundamentalist-religious ideologies diverge significantly, and ideological influence in the context of socio-economic, cultural, demographic and other realities becomes extremely relevant and dangerous.

Keywords: criminal organizations, criminal groups, religious movements, violence, terrorists.

Introducere. Transformările din economia globală și politica internațională de după Războiul Rece au dat un impuls puternic activității criminale și au consolidat organizațiile acestora¹. Bazându-se pe creșterea traficului internațional ilegal de bunuri, bani și persoane, organizațiile criminale și-au extins influența și puterea, au devenit și mai bogate comparativ cu guvernele statelor cu care se confruntă. Acest tip de acțiune a devenit o amenințare reală la adresa securității naționale a multor state, precum și la adresa securității internaționale în general. În majoritatea țărilor foste comuniste violența, corupția și jefuirea fără scrupule a bogățiilor și averilor naționale (a se vedea țara noastră, în care foarte mulți directori de întreprinderi de stat au reușit dubla „performanță” de a aduce în stare de faliment întreprinderile pe care le conduceau, și în același timp de a se îmbogăți datorită firmelor „căpușă” create în același domeniu de activitate) asociate cu organizațiile de tip mafiot în formare și în ascensiune pun în pericol reformele democratice și trezesc nostalgia pentru regimurile autoritare în cercurile cele mai defavorizate ale populației.

Criminalitatea organizată. În unele state precum Federația Rusă și Ucraina, organizațiile criminale, care utilizează în mod frecvent extorcarea de fonduri, traficul de arme, droguri și chiar de material nuclear potențial fisionabil sunt prin însăși existența lor o amenințare la siguranța și sănătatea publică. În statele care furnizează materie primă pentru droguri, ca de exemplu cele din America de Sud și Asia, organizațiile criminale care controlează producția, transportul și desfacerea

¹ Gheorghe Lucian, Rapotan Adrian - *Agenții și organisme europene implicate în cooperarea judiciară și prevenirea criminalității*, la Congresul de Științe Penale, organizat de Asociația Română de Științe Penale și Universitatea Andrei Șaguna, p. 70, 2006

drogurilor constituie o amenințare majoră la adresa democrației, a procesului electoral, a exercitării suveranității și a aplicării legilor statelor respective.

În multe cazuri, organizațiile criminale sunt conduse după reguli de management utilizate de orice firmă sau companie. Noul model de organizare a activității criminale tinde să se diferențieze de modelul clasic. Noile entități criminale nu sunt restricționate de frontierele dintre state, ba chiar dimpotrivă, nu au o ierarhie clar stabilită (se pare că nu folosesc o structură ierarhică de tip piramidal, ci structuri de conducere colectivă) și posedă o structură permanentă foarte puțin dezvoltată, dar foarte elastică. În consecință, grupuri criminale mici, cu puține resurse organizaționale și legături reduse cu economia legală și infrastructura oficială a statului, pot produce daune serioase societății respective².

În același timp, trebuie aduse la lumină activitatea și prioritățile transnaționale ale grupurilor criminale puternice și bine organizate, care mențin reprezentanțe în afara țării lor de origine, cultivă cu asiduitate relații cu oficialități și lideri politici pe care îi corup prin orice mijloace. Astfel de organizații realizează alianțe strategice cu rețele criminale din alte state și penetrează economia legală a diferitelor țări, în cadrul procesului de spălare a banilor proveniți din activități ilegale.

În multe țări precum SUA, Japonia, Italia și mai nou, Rusia și Ucraina se manifestă îngrijorare în legătură cu amploarea crescândă a operațiilor ilegale ale grupurilor aparținând crimei organizate, cu lărgirea ariei geografice a influenței acestora și cu puterea crescândă pe care o dețin. Drept rezultat al activității transfrontaliere, organizațiile criminale sunt capabile să acumuleze bogății și putere într-o asemenea măsură încât pun în pericol eficacitatea și chiar legitimitatea funcționării aparatului de stat din unele țări.

Cele mai puternice grupări criminale se concentrează în:

- China continentală, Hong-Kong și Taiwan – cele șase Triade;
- Italia – Mafia siciliană (sau Cosa Nostra), 'Ndragheta în Calabria, Camorra napolitană și Sacra Corona Unita în Apulia;
- Mexic – cartelurile Juarez, Tijuana și al Golfului;
- Federația Rusă – cel puțin 12 organizații de talie, de tip mafiot, rusești și caucaziene;
- Ucraina – aproximativ același număr de grupări ca în Federația Rusă;
- Turcia – mai multe organizații turcești și kurde structurate pe criterii de clan;
- SUA – mafia americană (Cosa Nostra) controlează și activitatea criminală din Canada;
- Columbia – cartelurile din Medellin și Cali;
- Balcani – rețele criminale cu baze în Albania sau Serbia.

Dintre acestea cele mai bine organizate sunt grupările columbiene, siciliene și chineze. Ele sunt cele mai redutabile și cu cea mai mare putere de adaptare la lupta dusă de autoritățile statale împotriva lor. În ultimul timp, structurile crimei organizate rusești au început să rivalizeze ca putere și bogăție cu grupările mai vechi, tradiționale. După afirmațiile fostului director al CIA, John Deutsch, cele mai importante 200 grupări mafioate operează pe teritoriul Federației Ruse, dar și în multe zone ale globului. Alte organizații mai mici își au originea în Coreea de Sud, Filipine, Thailanda, Birmania, Pakistan, Israel, Nigeria și Jamaica etc.³

Marile organizații criminale sunt angajate în sustragerea, vânzarea și traficul ilegal de droguri și al altor substanțe restricționate aflate sub controlul statului. Ele realizează profituri enorme și din alte activități, precum traficul ilegal de persoane, camăta, falsificarea documentelor de identitate și a banilor, spălarea banilor proveniți din activități ilegale, traficul de arme, fraude împotriva instituțiilor financiare, pirateria împotriva mărfurilor aflate sub regimul drepturilor de copyright sau a mărcilor înregistrate de firmă, crima plătită la comandă, prostituția forțată, terorismul, perceperea taxei de protecție și extorcarea, furtul și traficul de vehicule furate, corupția în rândul sindicatelor, a

² Gheorghe Lucian - *Lupta împotriva criminalității în spațiul Schengen și în sud-estul Europei, în Aspecte juridice și practice ale aderării actuale la Uniunea Europeană*; a XI-a sesiune de comunicări științifice, Universitatea Spiru Haret, mai 2004, p.150-157, Editura Europolis, Constanța, 2004

³ National Defense University, 1997, *Strategic Assessment*, p. 199.

politicienilor, poliției și justiției. Toate acestea sunt activități ilegale foarte profitabile pentru infractori și care afectează în egală măsură stabilitatea regională și securitatea națională a statelor în care se manifestă. În rândul specialiștilor în domeniul combaterii criminalității organizate există un larg consens asupra faptului că prin crima organizată se erodează și se degradează mediul strategic internațional și se amenință viziunea asupra a ceea ce este o societate stabilă și dezirabilă. Caracterul precis și dimensiunile reale ale fenomenului rămân estompate.

Grupurile aparținând crimei organizate diferă semnificativ între ele în ceea ce privește mărimea, bogăția acumulată, structura internă și coeziunea, activitățile ilegale de bază, legăturile și conexiunile internaționale și transnaționale.

Creșterea volumului activității economice la nivel continental și global permite organizațiilor criminale să acționeze în condiții favorabile. Crearea Spațiului Schengen în Europa Occidentală (ca urmare a Tratatului de la Maastricht, permițând libera circulație a persoanelor în cadrul Uniunii Europene) ca și stabilirea Zonei de Liber Schimb în America de Nord (NAFTA) au creat în mod neintenționat, condiții favorabile răspândirii criminalității, sub masca unor activități onorabile⁴. De exemplu, în SUA sunt verificate în fiecare an de către organele vamale numai 3% din totalul containerelor cu mărfuri care intră în această țară⁵. În unele state foste comuniste din Europa, aflate în diferite faze ale tranziției spre un capitalism real, dar aproape toate cu economiile încă într-un echilibru relativ, crima organizată s-a concentrat asupra câtorva activități specifice: traficul de droguri, contrafacerea diferitelor mărfuri, mergând de la băuturi alcoolice și țigări până la produsele de lux, contrabanda cu țigări, dar și cu alte bunuri, traficul de autovehicule și obiecte de artă, furtul și traficul de arme, traficul ilegal de persoane spre Europa de Vest, traficul de organe umane necesare operațiilor chirurgicale de transplant. Dintre toate acestea cel mai bine organizat și într-o expansiune continuă pare a fi traficul de droguri.

Noi producători de droguri au apărut nu numai în America de Sud, ci și în Vietnam, în fostele republici sovietice din Asia Centrală și mai ales în Afganistan. Producția acestora este orientată în special spre Europa de Vest, România constituind în principal o țară de tranzit și în secundar o piață de desfacere. Cu toate acestea consumul de droguri în țara noastră este în creștere continuă și constantă, consumatorii de predilecție fiind tinerii, iar drogurile utilizate fiind marijuana, opiumul și în mod surprinzător, cele de sinteză, cocaina și heroina, care sunt și cele mai nocive. Polonia, China, Rusia, Azerbaidjan și statele baltice pătrund pe piața drogurilor ca producători puternici și exportatori ai unor droguri violente, de tipul amfetaminelor, care se pot găsi și la noi în țară. Consumul de cocaină și heroină este, de asemenea, în creștere nu numai în Europa de Vest, ci și în cea Centrală și Estică.

Organizațiile criminale, asemănător corporațiilor moderne, au dezvoltat strategii noi și aranjamente structurale pentru a fi mai competitive și eficiente pe piața mondială, devenind în acest fel transnaționale. Acest fenomen nou este încă dificil de definit cu precizie. Structurile crimei organizate spre deosebire de companiile ce se ocupă de relațiile economice legale par să aibă mai multe elemente caracteristice comune, precum:

- stabilirea ori afilierea unor celule funcționale în străinătate; ca și corporațiile multinaționale, grupările crimei organizate pot avea reprezentanți permanenți în alte țări, pentru a derula cu operativitate principalele afaceri ale organizației respective;

- stabilirea de relații bazate pe corupție cu liderii străini; probabil cele mai clare și semnificative exemple de acest fel pot fi întâlnite în America de Sud, unde crima și degradarea morală, asociate cu industria cocainei s-au răspândit ca un cancer spre alte țări și chiar regiuni întregi. În ultimii zece ani, cartelurile cocainei din Columbia și-au extins relațiile politice, atrăgând prin corupție liderii politici de nivelul cel mai înalt dintr-un număr de state din America Centrală și din zona Caraibelor, ca de exemplu Panama, Bahamas, Insulele Turks și Caicos. Scopul acestor

⁴ Buzescu Ghe. - *Tratate și convenții internaționale privind aplicarea legii penale în timp*, Editura SITECH, Craiova, 2016, pag. 88.

⁵ Charles W. Kegley Jr., Eugene R. Wittkopf, *World Politics, Trend and Transformation*, 6th edition, St. Martin's Press, New York, p. 188.

relații este de a permeabiliza legislația antidrog din țările respective, de a obține facilități de operare și de a asigura spălarea banilor murdari obținuți din traficul de droguri. În mod concret, este vorba de utilizarea aerodromurilor, posibilitățile de alimentare cu combustibil, stocarea drogurilor în tranzit, permisiunea de a înființa laboratoare de producere a cocainei și obținerea de diferite facilități fiscale necesare spălării banilor. Conform unor acuzații care nu au fost încă probate, cartelurile drogurilor din Columbia ar fi contribuit cu fonduri la campania pentru alegerile prezidențiale din 1994 din Panama, pentru candidatul Ernesto Perez Baldares și în Mexic, pentru candidatul Ernesto Zedillo în același an;

- alianțe strategice transfrontaliere. Ca și multe campanii multinaționale, organizațiile criminale caută parteneri în alte țări, pentru a maximiza oportunitățile pe care le oferă anumite piețe și anumite conjuncturi, a perfecționa logistica și a reduce riscurile de operare. Adeseori toate acestea constau în utilizarea rețelelor deja existente aparținând unor parteneri specializați în contrabandă sau în spălarea banilor și care dețin avantajul unei cunoașteri mai bune a condițiilor locale, inclusiv relații bazate pe corupție deja stabilite cu autoritățile locale. Exemplul cel mai caracteristic al unei asemenea cooperări este reprezentat de înțelegerile dintre sindicatele crimei organizate din Italia și cartelurile drogurilor din Columbia pentru a vinde cocaină în SUA, Mexic, Italia și în țările Europei Centrale și de Est;

- investiții legale în alte țări. Grupările crimei organizate deplasează din ce în ce mai multe mijloace financiare în afara țării în care-și au organizat activitatea ilegală de bază, în scopul ascunderii naturii ilegale a activității lor, al facilitării desfășurării operațiilor de afaceri și al îmbunătățirii legitimității și imaginii lor pe piața externă. De exemplu, există dovezi că familia mafiotă siciliană Cuntrera-Caruana a deținut un restaurant, un magazin de antichități și o agenție de voiaj în Anglia, ca acoperire pentru importul de cânepă indiană (canabis) din Kashmir și de heroină din Thailanda. În mod similar, un lider al Camorrei napolitane deținea cinci companii de transport containerizat în Marsilia pentru a facilita contrabanda cu țigări și heroină. Cartelul drogurilor din Cali a deschis o firmă de import-export produse agricole la Praga și a înființat un club al prieteniei polono-columbiene la Cracovia, ambele ca acoperire pentru traficul de cocaină⁶. În conformitate cu aprecierile ONU, dezvoltarea fără precedent a traficului ilegal de droguri, controlat de organizații multinaționale puternice, beneficiind de sprijinul a nenumărate organizații criminale locale din diverse state, a generat la nivelul anului 1996 venituri de cca. 180 de miliarde de dolari. O altă activitate îngrijorătoare privind crima organizată este contrabanda cu materiale nucleare. Traficul ilegal cu asemenea materiale își are originea în complexele nucleare ale fostelor state sovietice. Deși multe dintre materialele furate și oferite spre vânzare în anii '90 pe piața internațională au o semnificație militară foarte redusă, au fost descoperite cel puțin opt cazuri de trafic cu materiale care pot fi utilizate în scop militar. În patru dintre aceste cazuri, materialele nucleare în cauză au putut fi expediate din F. Rusă înainte de a fi interceptate de poliție. În celelalte cazuri activitatea ilegală a putut fi anihilată la timp. Conform datelor furnizate de Ministerul Securității de Stat al F. Ruse, în 1996, traficul cu materiale radioactive nu a reprezentat una dintre activitățile principale ilegale ale crimei organizate din această țară, în primul rând deoarece riscurile legate de derularea acestui tip de acțiuni ilegale sunt mult mai ridicate comparativ cu traficul de droguri, extorcarea de fonduri, contrabanda cu materii prime și altele asemenea. S-a amplificat însă traficul ilegal cu materiale nenucleare (în special metalele rare) care pot fi utilizate atât în fabricarea de arme nucleare, cât și pentru scopuri industriale civile.

În Afganistan, principala ramură a economiei a devenit producția de droguri, toate facțiunile rivale, inclusiv cele musulman-fundamentaliste, realizând profituri din aceasta.

În mod paradoxal sistemul crimei organizate, în pofida aparentului efect destabilizator asupra sistemului politic, funcționează adesea cu sprijinul guvernelor respective. Unul dintre motivele principale este reprezentat de ponderea veniturilor realizate din activitățile ilegale în unele economii

⁶National Defense University, 1997. *Strategic Assessment*, p. 202.

naționale. De exemplu, pentru țările andine din America de Sud, cocaina constituie produsul principal de export și în general, raportat la întreaga Americă Latină, cocaina reprezintă al doilea produs de export, după petrol. În Peru și Bolivia, conform surselor americane, 75% din PIB este realizat din producerea și prelucrarea plantelor de coca. O ofensivă decisivă împotriva producerii drogurilor ar provoca măsuri violente de răspuns din partea cartelurilor drogurilor, o criză financiară regională, o criză economică majoră a tuturor industriilor conectate într-un fel sau altul cu aceea a drogurilor, intensificarea violenței grupărilor rebele de gherilă, provocarea unei migrații masive și probabil violente a populației, care și-ar pierde principala sursă de venit, spre capitalele Lima (Peru), La Paz (Bolivia) și Bogota (Columbia). Un factor ce complică și mai mult situația în această zonă este acela că, în regiune, cartelurile drogurilor și-au asumat o serie de funcții sociale pe care în mod normal ar fi revenit statului, în special în domeniul bunăstării sociale, funcționării justiției și a ordinii publice.

Comerțul cu droguri asigură și veniturile unor redutabile organizații teroriste și extremiste. Astfel, fundamentalistii din Asia Centrală de Sud și de Sud-Est controlează principalele zone de culturi de droguri din Afganistan, Kashmir, Indochina etc. Organizația kurdă PKK folosește, la rândul său, însemnate resurse financiare provenite din comercializarea drogurilor (ar „administra” 40% din intrările în UE).

Violența etnică și religioasă. Conflicte teritoriale. Valorile care sprijină existența grupurilor etnice și religioase se referă la cultură, tradiții și cutume, limbă, mod de viață și o anume psihologie comună. Toate acestea constituie fundamentul de la care se pornește pentru a defini identitatea oricărui grup etnic. Asemenea valori nu pot fi nici eliminate și nici distruse. Ele reprezintă o realitate obiectivă, definind fiecare grup etnic și elementele sale caracteristice. A analiza sistemele de valori pe care se bazează grupurile etnice este deosebit de important, deoarece astfel pot fi cunoscute izvoarele sale și însăși evoluția grupului. Având în vedere multitudinea conflictelor etnice din întreaga lume, în special la zonele de interferență a diferitelor culturi și civilizații, analiza etno-culturală devine obligatorie.

Există zone de conflict activ în Africa, Orientul Apropiat și Mijlociu, America Latină, Spania, Irlanda de Nord, Caucaz, Balcani, Indonezia precum și în alte zone și regiuni.

În prezent, multe din zonele de conflict se interconectează și intercondiționează. Confruntările etnice și religioase pot constitui un adevărat „cal troian”, pe care unele grupări interesate îl pot utiliza cu scopul de a grăbi sfârșitul erei supremației națiunilor-state, fără însă a lua în considerare „efectul de bumerang” pe care l-ar putea avea aceste acțiuni destabilizatoare.

Recrudescența fenomenelor etnice și religioase nu este exclusiv un efect al globalizării: ele au multiple conotații istorice, culturale și în special economice. Se poate constata cu ușurință că acolo unde nu există probleme sociale și economice nu există nici conflicte etnice, fără însă ca aceasta să însemne că nu există și alte căi de alimentare a conflictelor etnice.

Prevenirea conflictelor presupune o abordare mai largă, depășind zona culturală și cea a economicului, căci conflictele etnice au cauze complexe, de natură istorică, culturală, teritorială și politică, care se materializează într-o măsură mult mai mare în confruntarea de interese decât în cea de valori.

Interesele de natură etnică și religioasă se bazează pe sistemele de valori, dar nu sunt un rezultat direct al acestora. Ele sunt un produs al necesității de a trăi într-o zonă geografică în care grupurile etnice acceptă ori, după caz, neagă sau sfidează statele în care trebuie să viețuiască. Modalitățile de exprimare a intereselor de natură etnică și religioasă nu sunt întotdeauna foarte clare pentru cei din afara grupurilor etnice respective. De multe ori, ele sunt disimulate de unele revendicări aparent legitime, de respectare a drepturilor omului, a drepturilor minorităților, a autonomiei etc.⁷

⁷ Cf. Lars Erik Cederman, *Emergent Actors in World Politics: How States and Nations Develop and Dissolve*, Princeton University Press, Princeton, N. J., 1997, p. 43.

Mișcările religioase extremiste tind să aibă caracter universal. Spre deosebire de mișcările etnice, ele au tendința de a considera că opiniile pe care le exprimă trebuie să fie însușite de toți credincioșii propriei religii. Acestea au tendința de a crea o motivație transfrontalieră, transferând astfel propria opinie despre legitimitate din sfera ideatică spre motivația unor acțiuni politice. În multe cazuri de acest fel, frontierele internaționale ale statelor sunt ignorate, nefiind recunoscute ca bariere în calea propagării credinței, mai ales în situațiile în care se face apel la violență. Aceste mișcări extremiste au caracter exclusivist; ele resping orice opțiuni contrare celor pe care le promovează, atât pe cele teologice, cât și pe cele politice sau în legătură cu ordinea socială.

În plan practic, aceasta înseamnă că în societățile în care asemenea opinii sunt predominante, orice individ care nu este un adept sau un credincios este considerat un cetățean „de categoria a doua”. În plus, ele au un caracter militant activ, utilizând cu ușurință mijloace coercitive.

Mișcările religioase extremiste au o viziune despre societate cu totul diferită de cea a organizațiilor naționaliste. Ele nu gândesc în termeni de idealuri, valori sau interese naționale, ci au un alt sistem de raportare la social.

Organizațiile islamiste, de exemplu, nu sunt interesate de naționalism, care este specific Occidentului. Ele doresc întoarcerea la „Ummah”, adică la comunitatea tuturor musulmanilor, care trebuie să fie uniți în jurul unui calif; aceasta a fost forma de organizare socială care a adus măreție islamului în trecut.

Deși mișcările religioase extremiste militante nu constituie singurul actor non-stat al cărui activități contribuie la propagarea și exacerbară violenței, mulți experți consideră că ele au tendința să stimuleze anumite tipuri de activități internaționale destabilizatoare.

Între altele, se evidențiază iredentismul, adică tendința unor grupuri etnice sau a unor grupări religioase de a revendica teritoriile într-o zonă adiacentă, care în unele cazuri a fost pierdută în favoarea unui alt stat care o deține în prezent. Pentru a îndeplini un asemenea obiectiv de cele mai multe ori este utilizată forța armată.

Secesionismul este tendința unei minorități etnice sau religioase de a se separa de un stat recunoscut pe plan internațional. Aceasta se realizează de asemenea prin violență, pe calea luptei armate. De obicei există o a treia parte implicată, care sprijină din punct de vedere logistic elementele secesioniste. În unele cazuri, sprijinul poate fi chiar mai substanțial, materializându-se în sprijin militar efectiv.

Revoltele secesioniste sunt o sursă importantă a războaielor civile. Violența internă constituie o reacție față de frustrarea generată de percepția unei părți a populației că este în mod nedrept privată de statutul și starea materială de care se bucură grupurile avantajate. Când așteptările populației în privința a ceea ce ea poate avea în mod real sunt exagerate și exploatate de cercuri interesate, sporește probabilitatea izbucnirii unui conflict social, a unui etno-național ori chiar religios.

În perioada Războiului Rece, războaiele civile au fost în general asociate cu mișcările de eliberare națională din Africa și Asia. După sfârșitul Războiului Rece însă s-a dovedit că nemulțumirile ținute sub control în cadrul „blocurilor rivale” s-au declanșat cu ferocitate, iar revoltele secesioniste s-au declanșat în multe state⁸.

Un al treilea tip de activitate internațională pe care mișcările religioase militante au tendința să-l genereze este migrația, adică părăsirea țărilor de origine de către minoritățile religioase, în scopul de a scăpa de persecuții. Fie că această migrație are loc de bunăvoie, fie că este realizată prin constrângere, rezultatul este același și anume formarea de diasporă. Acestea sunt comunități etnice sau religioase care se coagulează în alte țări, însă mențin legături economice, culturale, afective și chiar politice cu țările din care provin.

Terorismul internațional. După 11 septembrie 2000 și chiar după recentul război din Irak, majoritatea statelor moderne continuă să-și definească strategia de securitate națională în condițiile

⁸ Steven R. David, *Internal War: Causes and Cures*, în „World Politics”, nr. 49, iulie 1997, p. 552.

în care amenințările cărora trebuie să le facă față își au rădăcini în locuri dintre cele mai surprinzătoare, iar terorismul este din ce în ce mai prezent, mai specific și mai ancorat în capacități materiale.

Amenințările la adresa securității, cărora națiunile trebuie să le facă față, sunt strâns legate atât de presiunea modernității și globalizării, cât și de delicatul caracter al identității, de responsabilitatea alegerii și de vulnerabilitatea înstrăinaților, a celor ce nu-și găsesc apartenența la grup.

Scopurile pe termen lung legate de politicile antiteroriste trebuie să includă măsuri de prevenire și de descurajare a tinerilor de a se alătura grupărilor teroriste. La prima vedere, aceasta ar putea fi interpretată drept un scop imposibil de pus în practică, fiind greu să identifiți persoane cu potențial terorist ridicat și mai ales să le determini să nu se alătore unor grupări care ar putea comite acte teroriste.

Preocupările academice cu privire la terorism sugerează că pentru înțelegerea motivației teroriștilor se impune o abordare interdisciplinară.

Teroriștii nu sunt motivați numai de factori psihologici, ci și de cei sociali, politici, religioși sau economici. Prin urmare, motivațiile, scopurile, ideologiile etnice separatiste, anarhiste, revoluționare sau fundamentalist-religioase diferă semnificativ, iar influența ideologică, în contextul socio-economicului, culturalului, demograficului și a altor realități devine extrem de relevantă și periculoasă. Deși este greu de acceptat de către lumea civilizată, terorismul a devenit o realitate cu implicații globale greu de prevenit și gestionat. El nu se mai prezintă doar ca un gest criminal mărunț produs în disperare de cauză la o anumită evoluție a sistemului social. Acum el s-a consacrat ca o acțiune deosebit de violentă, îndreptată împotriva ordinii de drept, desfășurată în afara și împotriva normelor internaționale. „Terorismul este teatru”⁹ este definiția pe care o dă expertul Brian Jenkins acestui fenomen complex. Perceput ca o piesă de teatru, terorismul poate fi văzut ca o prezentare deliberată către o audiență largă pentru a evidenția un mesaj sau a atrage atenția asupra sa.

Scopul și intenția unor asemenea acțiuni pot avea un impact sinistru asupra populației, asupra națiunii sau la nivel regional și global.

Pe de altă parte, terorismul a fost reprezentat ca o tactică, strategie, crimă, datorie sfântă, reacție justificată și greșeală abominabilă. Totul depinde din ce punct de vedere este privit. „Pentru unii, un individ poate fi un terorist, în timp ce pentru alții, el este un luptător pentru libertate”¹⁰. Încercând să definim terorismul, constatăm că există o multitudine de astfel de definiții, diferența dintre ele fiind dată de rolul și responsabilitățile organizației (agenției) emitente.

Departamentul Apărării al SUA¹¹ definește terorismul drept „folosirea calculată a violenței nelegale sau amenințarea cu folosirea acesteia, în scopul inducerii sentimentului de teamă, cu intenția de a forța sau intimida guvernele în vederea realizării scopurilor propuse, care pot fi în general politice, religioase sau ideologice”.

La rândul său, ONU¹² prezintă terorismul ca pe „o stare de anxietate inspirând acțiuni violente repetate, angajate de actori statali, grupări sau indivizi ce acționează clandestin pentru motive foarte diverse, criminale sau politice în care, în deplin contrast cu asasinatele, ținta directă a violenței nu reprezintă și ținta principală”.

Guvernul Marii Britanii¹³ definește foarte concis terorismul ca fiind „folosirea violenței pentru realizarea unor stări finale politice și care pot include utilizarea oricărei forme de violență, în scopul inducerii unui sentiment de frică în rândul opiniei publice sau a unei părți a acesteia”. Deși

⁹Bruce Hoffman, *În interiorul terorismului*, 1998.

¹⁰Enciclopedia internațională a terorismului, Editura MAI, București, 1998.

¹¹FM 100-20, Operații militare în conflicte de mică intensitate, 5 decembrie 1990, amendată în 9 ianuarie 2003.

¹²Enciclopedia internațională a terorismului, Editura MAI, București, 1998.

¹³Enciclopedia internațională a terorismului, Editura MAI, București, 1998.

există foarte multe definiții atribuite terorismului, toate au în comun o gamă largă de elemente. Caracteristicile comune ale acestor definiții se referă la următoarele aspecte:

- politic – un act terorist este un act politic sau care este comis cu scopul de a produce un efect politic;
- psihologic – orice act terorist cauzează un efect psihologic sau teroare. Victimele acestor acte sunt altele decât cele care au fost vizate inițial;
- violent – violența, coerciția sau fenomenele distructive sunt folosite conjugat pentru îndeplinirea scopurilor propuse. Chiar dacă pierderile sau efectele distructive produse nu sunt rezultatul unui act terorist, totuși ceea ce s-a produs este urmarea amenințării sau violenței potențiale;
- dinamic – grupările politice solicită schimbări, revoluții sau mișcări politice. Nimeni nu recurge la atacuri violente împotriva persoanelor străine sau inocente doar pentru „a menține starea de fapt existentă”;
- deliberat – acțiunile teroriste sunt planificate din timp și minuțios (ele nu sunt întâmplătoare) și au ca finalitate atingerea unor scopuri specifice bine precizate.

Cu ajutorul mijloacelor militare și bazându-se pe elemente de război psihologic, terorismul urmărește obținerea unor avantaje exclusiv sectare, prevalându-se de așa-zise precepte religioase, în fond sloganuri, scoase din tenebrele istoriei. În scopul apărării cetățenilor, statelor și a intereselor acestora în țară și în străinătate este de așteptat ca fiecare membru al comunității internaționale să întreprindă măsuri în următoarele domenii:

- elaborarea și implementarea strategiilor naționale de securitate;
- informarea populației cu privire la pericolul reprezentat de grupările teroriste;
- integrarea măsurilor de protecție a propriilor cetățeni din străinătate;
- adoptarea unor capacități integrate de management al consecințelor.

Violența politică, ca parte a condiției umane organizate social, poate deveni endemică în anumite condiții favorizante. De aceea, comunitatea internațională nu trebuie să tolereze grupările teroriste, care caută să combine puterea tehnologiei moderne cu cea a armelor de distrugere în masă, în scopul amenințării permanente a societății civilizate și a întregii omeniri. Cei mai importanți actori internaționali au, îndeosebi, responsabilitatea de a se abține de la „manipularea” unor grupări teroriste în competiția economică și politică actuală.

Războiul împotriva terorismului nu poate fi comparat cu o „ciocnire a civilizațiilor”, ci mai degrabă cu o „ciocnire între civilizație și cei care doresc să o distrugă”¹⁴. Ca atare, lumea civilizată trebuie să persevereze în lupta împotriva terorismului astfel încât să fie eliminată o amenințare la modul ei de viață. Atâta timp cât teroriștii exploatează beneficiile oferite de noul mediu global și acționează în întreaga lume, răspunsul comunității internaționale trebuie să fie, de asemenea, la nivel global. Dacă teroriștii încearcă să fugă – consideră experții americani – lumea civilizată trebuie să-i urmărească. Dacă aceștia se ascund, trebuie găsiți. Câteva lupte vor putea fi cunoscute, altele nu. Campania de luptă împotriva terorismului va fi una de durată și nemiloasă.

Majoritatea specialiștilor apreciază că simpla combatere fizică a terorismului nu este suficientă. Ea trebuie însoțită de combaterea fundamentului său ideologic, de demontarea și demonetizarea justificării sale morale și etice.

Concluzii. Crima organizată este una dintre amenințările specifice societății globale, ea acționând în țara noastră în modalități specifice, în special datorită statutului conferit de economia românească, în tranziție prelungită de la proprietatea de stat la proprietatea privată și economia de piață liberă. Pe măsură ce economia națională va depăși perioada actuală de fragilitate, odată cu intrarea în Uniunea Europeană, statul va beneficia de mai multe resurse pentru a contracara efectul unor amenințări asimetrice de acest fel.

¹⁴Strategia Națională a SUA privind combaterea terorismului, februarie 2003.

Este necesară construirea unei ordini internaționale în care țările și popoarele să fie integrate într-o lume în care primează interesele și valorile comune: demnitatea umană, respectarea legii, respectarea libertăților individuale, economia de piață și libera inițiativă, toleranța religioasă. Trebuie să se înțeleagă că o lume în care aceste valori sunt asimilate ca standarde și nu ca excepții reprezintă cel mai bun antidot împotriva proliferării terorismului. Victoria împotriva terorismului nu reprezintă un moment singular și punctual, ci un efort de durată, susținut al comunității internaționale. Victoria va fi asigurată și va fi de durată atâta timp cât comunitatea internațională își menține trează vigilența, va lupta și va coopera neîntrerupt, în scopul prevenirii actelor și grupărilor teroriste.

Tendința de accentuare a globalizării va continua pentru orizontul de timp previzibil, încercările de regionalizare, ca o contrapondere a globalizării, pot avea succes în domeniul economic și mai puțin în cel al securității, în care competiția, respectiv lupta pentru putere este mult mai directă. Mediul internațional și ordinea mondială în ansamblul său sunt un rezultat al competiției și cooperării, în care orice sfidare manifestată în plan regional poate primi un răspuns de amploare globală, așa cum reiese și din evenimentele din Irak, Afganistan, Siria sau din criza iraniană.

BIBLIOGRAPHY

- Gheorghe Lucian, Rapotan Adrian - *Agenții și organisme europene implicate în cooperarea judiciară și prevenirea criminalității*, la Congresul de Științe Penale, organizat de Asociația Română de Științe Penale și Universitatea Andrei Șaguna, 2006.
- Gheorghe Lucian - *Lupta împotriva criminalității în spațiul Schengen și în sud-estul Europei, în Aspecte juridice și practice ale aderării actuale la Uniunea Europeană*; a XI-a sesiune de comunicări științifice, Universitatea Spiru Haret, mai 2004, Editura Europolis, Constanța, 2004.
- National Defense University, 1997, *Strategic Assessment*.
- Buzescu Ghe. - *Tratate și convenții internaționale privind aplicarea legii penale în timp*, Editura SITECH, Craiova, 2016.
- Charles W. Kegley Jr., Eugene R. Wittkopf, *World Politics, Trend and Transformation*, 6th edition, St. Martin's Press, New York.
- Cf. Lars Erik Cederman, *Emergent Actors in World Politics: How States and Nations Develop and Dissolve*, Princeton University Press, Princeton, N. J., 1997.
- Steven R. David, *Internal War: Causes and Cures*, în „World Politics”, nr. 49, iulie 1997.
- Bruce Hoffman, *În interiorul terorismului*, 1998.
- Enciclopedia internațională a terorismului, Editura MAI, București, 1998.
- FM 100-20, Operații militare în conflicte de mică intensitate, 5 decembrie 1990, amendată în 9 ianuarie 2003.
- Strategia Națională a SUA privind combaterea terorismului, februarie 2003.